

УДК 56.012.3

С.В. Фінько,
співзасновник ГО «Врятуймо природну спадщину
України докембрійського едіакарського періоду»

Венд-едіакарій Поділля – природна спадщина України: алгоритм захисту і збереження для нащадків

В Украине найдены богатые проявления докембрийской биоты в вендских отложениях на территории украинского Подолья. Подольская вендобиота имеет много общего с другими представителями эдиакарского типа. До последнего времени проявления украинского венд-эдиакария недостаточно защищены, несмотря на то, что являются зоной возникновения уникального вендского биоценоза. Исследования вендобиоты позволят пролить свет на многие вопросы биологии, палеонтологии и зарождения жизни на Земле.

In Ukraine been found rich Precambrian biota on the territory of Ukrainian Podolia in the Vendian deposits. Podolian Vendian biota has many common with other faunas of Ediacarian type. Until recently Ukrainian ediacaran-venд insufficiently reserved despite what is known as zone of occurrence of unique Vendian biocenose. Ediacaran exploration enable throw light on many questions of biology, paleontology and the origin of life on earth.

Венд-едіакарій є національним скарбом України. Кожен крок українського громадянина або громадського об'єднання з метою його збереження наражається на супротив байдужості, безвідповідальності або злочинної бездіяльності державних функціонерів. Тому і виникають питання: «А чи треба цей скарб українцям? А чи гідні українці цієї природної спадщини?»

Україна належить до невеликої групи країн земної кулі, на території яких є значні прояви викопних решток багатоклітинних організмів едіакарського періоду (635–542 млн років). Перші багатоклітинні організми в нашій країні були визначені під час дослідження кернів з кілометрових глибин на Волині, а п'ятдесят років тому на Поділлі було знайдено перший зразок з відбитком австралійського типу – цикломедузу.

Після цієї знахідки протягом наступних двадцяти років в Україні були відкриті і описані нові види, які ввійшли до «Венду України» (1983 р.) [1] та «Вендської системи» (1985 р.) [2].

Але, як констатує першовідкривач *Nemiana simplex* Володимир Михайлович Палій [3], нинішній стан багатьох місцезнаходжень, які могли б претендувати на статус геологічних пам'яток, вже втрачено. Так, назавжди зникли після затоплення відслонення венду та нижнього кембрію з чудовими слідами життєдіяльності біля с. Субіч; заорано місце першої *Cyclomedusa plana* біля с. Серебря; потрапило в зону забудови місцезнаходження *Tirasiana* на території Молдови біля с. Отач. Втрачаються безцінні зразки докембрійської біоти не тільки через господарську діяльність на фоні державної безвідповідальності, але

й хижачьке ставлення до вендської національної природної спадщини, яка на рівні (бурштин, топаз, берил та багато інших) привабливих з точки зору наживи предметів вивозиться за межі України.

З метою захисту вендобиоти від знищення та збереження її для нащадків нами була врятована унікальна колекція докембрійської едіакарської біоти, яка нараховує сьогодні кілька десятків видів, а також десятки різних їхнофосилій і сотні зразків зі слідами життєдіяльності.

У колекції представлено 12 підрозділів *Nemiana simplex*, що дозволить майбутнім дослідникам української вендобиоти більш ретельно ознайомитись та більш різнопланово підходити до вивчення цієї безцінної спадщини людства.

Колекція «Венд-едіакарій України» нараховує більше 12000 скам'янілих

Фото 1. Місця «перепоховання» едіакарських скарбів: греблі, підсіпка доріг, берегоукріплення (в національних парках «Подільські Товтри» та «Дністровський каньон»)

відбитків *Nemiana* і є найбільшою в світі серед приватних колекцій.

Види докембрійських організмів, врятованих від знищення в Україні: 1. *Nemiana simplex* Pali; 2. Цикломедузи; 3. *Medusinites patellaris*; 4. *Conomedusites lobatus*; 5. *Ediacaria flindersi* Sprigg.; 6. *Medusinites Pali*; 7. *Charniadiscus*; 8. *Nimbia occlus Fed. / N.dniesteri*; 9. *Medusinites asteroides*; 10. *Protoniobea wadea*; 11. *Patella patelliformis*; 12. *Ventogyrus chistyakovi*; 13. *Harlaniella*; 14. *Palaeopascichnus delicatus* Pali; 15. *Atakia*; 16. *Palaeospinctor*; 17. *Dickinsonia*; 18. *Beltanelloides sorichevae* Sokolov; 19. *Tirasiana*; 20. *Bronicella podolica* Zaika-Nov.; 21. *Vendotaenia*; 22. *Vaveliksia vana*; 23. *Andiva ivantsovi*; 24. *Glaessneria imperfect* Gureev; 25. *Irridinitus multiradiatus* Fedonkin; 26. *Elasenia*; 27. *Beltanelliformis brunsa*; 28. *Planolites*; 29. *Funisia*; 30. *Horodyskia*; 31. *Cochlinchus*; 32. *Ernietta plateauensis* (*E. concentration*); 33. *Vendella Larini*; 34. *Bergaueria*; 35. *Paliella patelliformis* Fed.; 36. *Pinegia* sp.; 37. *Protodipleurosoma* sp.; 38. *Hiemalora* sp.; 39. *Zimniella* sp.; 40. *Aspidella terranova*; 41. *Triforillonia costellae* gen; 42. *Yelovichnus*; 43. *Orbisia simplex*; 44. *Sekwia kaptarenkoe*; 45. *Treptichnus pedum*; 46. *Valdainia plumose* Fed.; 47. *Podolimirus mirus* Fed.; 48. *Tribrachidium heraldicum* Glaessner; 49. *Eoporpia*; 50. *Bradgatia linfordensis*; 51. *Parvancorina*; 52. *Mialsemia*.

А також: іхнофосилії, сліди життєдіяльності та піритизована вендобіота.

Кожний зразок колекції докембрійської вендобіоти є унікальним і неповторним. У будь-якій іншій країні світу їх збір заборонений законом і карається кримінально. В Україні ці унікальні скарби використовують як будівельний щебінь. Там, де фінансові зиски і надприбутки, там закінчується закон, бо незаконне видобування будівельних матеріалів сьогодні ведеться, в тому числі на територіях вже існуючих заповідних охоронних зон, незважаючи на суворе законодавство щодо видобування корисних копалин, а також на багатотисячний колектив Міністерства екології та природних ресурсів.

Фото 2. Видобування каменю на території майбутнього геопарку світового рівня, де знаходяться десятки видів едіакарської біоти

Віртуальний музей «Венд-едіакарій України» створений в 2013 році з метою популяризації венду України, а також привернути українську та світову спільноту до проблем захисту і збереження унікальної викопної едіакарської біоти на території України. Колекція майбутнього музею налічує тисячі зразків кількох десятків видів вендобіоти, яка могла б бути предметом гордості Британського музею або будь-якого музею цивілізованих країн світу – США, Канади, Австралії, Франції, Японії..., але не України, як показує переписка з владними органами від Президента України до голів сільських громад, до яких ми звертаємося з приводу створення музею (землі, приміщення або сприяння). Не здатен український чиновник зробити так, щоб Україна отримала музей світового рівня.

Венд-едіакарій – природна спадщина України. Значні виходи гірських порід з відбитками скам'янілостей едіакарського періоду на Поділлі охоплюють територію більше 200 тис. га і розповсюджені, згідно наших польових виходів та експедицій, на території більше 50 сільських рад в 15 районах трьох областей.

Громадське об'єднання «Врятуймо природну спадщину України докембрійського едіакарського періоду» намагається звернути увагу суспільства, Кабінету Міністрів та Президента України на необхідність захисту природної спадщини людства в Україні. У 2014 році ми звернулись до Прем'єр-міністра України А.П. Яценюка та Міністра еко-

Фото 3. Дністровська ГЕС дозволила Україні отримати вендобіоту едіакарського типу, а потім її поховати під шаром бетону (зліва зверху на фото, де біліють виходи пісковика, була знайдена *dickinsonia*)

логії і природних ресурсів України А. Мохника з пропозицією створення природного геопарку «Венд-едіакарій України»; до Президента України П.О. Порошенка з пропозицією доповнити Конституцію пунктом про захист природної спадщини та ініціювати прийняття Закону України про захист природної спадщини; до Міністра освіти України С. Квіта про внесення доповнень в учбові програми (4-7 класів) з природознавства, географії, біології та історії загальноосвітньої школи; до Міністра культури України В. Кириленка з пропозицією створення унікального, першого в світі музею «Венд-едіакарій України» в будь-якому з багатьох непрацюючих та занедбаних приміщень на території Києва та Київської області; до заступника мера Києва та директора департаменту культури КМДА з проханням допомоги у виділенні приміщення для експонування унікальної колекції світового рівня. Останній раз департамент культури КМДА ми потурбували у квітні цього року з приводу можливої передачі для експонування колекції в приміщенні одного з перших у Києві (засновано 1911 р.) кінотеатру «Екран» у Святошино, який є перлиною столиці України і зараз не працює, а натомість щорічно нищиться безгосподарністю сучасного власника.

Цей останній приклад з безвідповідально-злочинним нищенням першого в Києві кінотеатру є яскравим свідченням сучасного стану державного управління: конкурентна масова культура з надприбутками, ухиляннями від податків на

корупційній складовій, з одного боку, і неконкурентна національна ідея, безприбутковий догляд за багатовіковою національною спадщиною та абсолютна індиферентність (байдужість) українського чиновника до збереження та від-

Фото 4. Глибини Дністровського водосховища зберігають для нащадків нашу руду з докембрійськими мешканцями (570 млн років)

P.S. Досвід одного із 100 геніїв сучасності українського художника І.С. Марчука показує, що пройшло 10 років, як Президент України разом з мером Києва заклали фундамент музею І.С. Марчука, а музею і досі немає. Україна-держава не шанує своїх визнаних у світі геніїв.

Використана література

1. Великанов В.А., Асеева Е.А., Федонкин М.А. Венд Украины. – К.: Наук.думка, 1983. – 162 с.
2. Вендская система. 1: Палеонтология (ред. Соколов, Ивановский); 2: Статиграфия и геологические процессы (ред. Соколов, Федонкин). – М.: Наука, 1985. – 222 с.+239 с.
3. Палій В.М. Унікальні палеонтологічні знахідки у відкладах венду та нижнього кембрію середнього Придністров'я // Геолог України. – 2011. – № 3–4. – С. 85–88.

родження національних перлин культурної та природної спадщини, з іншого.

У сучасній українській державі відсутній орган самозбереження ідентичності (ідентичність – термін, що виражає ідею постійності, тотожності, спадкоємності індивіда і його самосвідомості). Україна не повинна щоденно втрачати жодної краплини своєї величі, тому не повинно бути місця чиновницькій байдужості в питаннях захисту, збереження та примноження культурної і природної спадщини України.

Врятована від знищення унікальна колекція «Венд-едіакарій України» є прикладом для наслідування тим, хто бажає залишити для нащадків прояви української ідентичності.

Алгоритм створення унікального музею української докембрійської едіакарської біоти:

1. Експонування нашої колекції в світовому турне з метою залучення коштів для купівлі землі і будівництва музею або купівлі приміщення під музей.
2. Пошук мецената для розміщення колекції.